

6. Ligeterdő

A szabályozások után már csak keskeny csíokban kíséri a folyó medrét, illetve néhány holtmedrét a ligeterdő. A társulás uralkodó faja a fehér nyár és a fehér fűz. Gyakori fafajái még az enyves éger és a törékeny fűz. **Gazdag cserjeszintjére** jellemző

Nagy színjátszólepke

az egybibés galagonya, a fekete bodza, a veresgyűrű som, ritkábban a kányabangita. A ligeterdei sétát sokszor a hamvas szeder áthatolhatatlan tömege teszi nehézkessé. A cserjékre és fákra **liánként** kúszik fel a komló. Az aljnövényzet jellegzetes fajai az erdei nebáncsvirág, a subás farkasfog és a különféle keserűfű-fajok. Természetes faj a csalán.

A lombkoronában gyakoriak az ormányosbogarak és a levelészek. A fatörzseket a cincérek használják szaporodóhelyként, a talajfelszínen futóbogarak vadásznak. Az üde, árnyas erdőben és erdőszéleken gyakran találkozhatunk a **kis színjátszólepke**vel, illetve a farkasalmalepkevel. Az aljnövényzet leveleiről előkerülhetnek a törékeny és áttetsző héjú borostyánkőcsigák is. Az idősebb fába vájja odúját a fekete harkály. Énekesmadarak közül jellegzetes fészkelő a kerti geze és a függőcinege. Emlősök közül kiemelhető a pirók egér.

Kányabangita

7. Kaszálórét

A kaszálórétek az ember által mesterségesen kialakított és fenntartott élőhelyek.

Nyár elején jellemző a színek kavalkádja. A réti boglárka sárga, a réti kakukkszegfű rózsaszín, a terebélyes harangvirág lila és a réti margitvirág fehér virágai tarka szőnyeget, egymásba fonódó, ködszerű foltokat alkotnak. Nyár végén, ősszel virágozik a réti imola, a pasztinák, a réti zörgőfű, a seprence, a gyíkhagyma és az őszi vérfű.

Az üde rét a lepkék paradicsoma. Tarkalepkék, gyöngyházlepkék, szerencsenlepkék, illetve a tűzlepkék és más boglárkalepkék a leggyakoribb képviselőik. A nagy mennyiségű lágyszárú, fűvek és sások népes sáskahadat táplálnak. A virágok körül a lepkéken kívül virág-cincérek, zengőlegyek és díszbogarak forgolódnak.

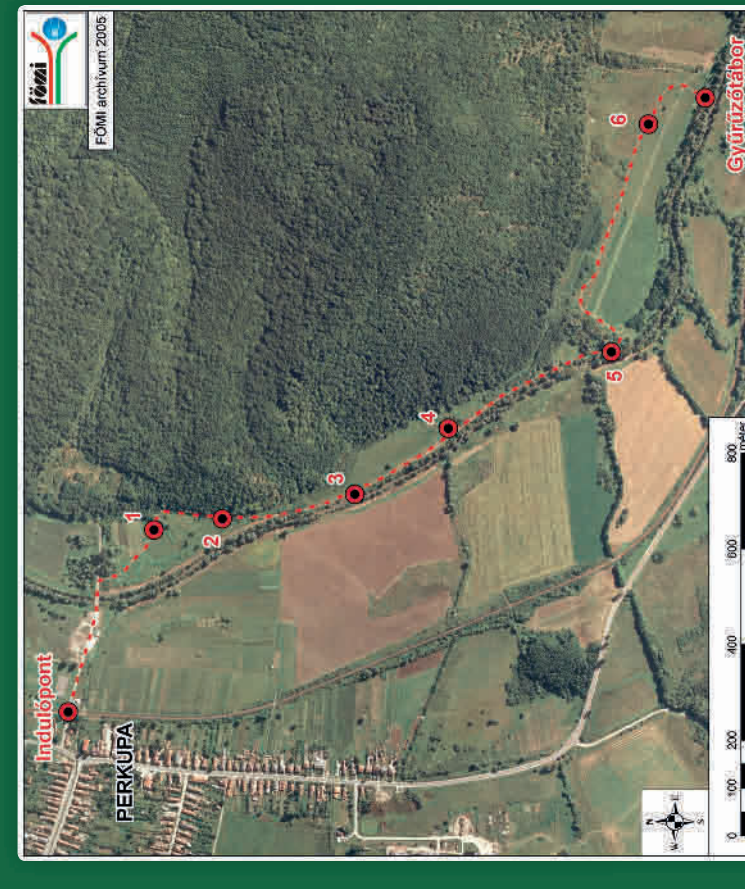
A rét terített asztal a fű között sáskákra, békákra és kismélsőkre vadászó fekete- és fehér gólyának. A kaszálórétek ritka fészkelője a haris. Rejtőzködő életmódú madár, jelenlétét csak jellegzetes recsegő hangja árulja el, amelyet többnyire éjjel hallat.

Lápi gyöngyházlepke

Kaszálórét

Felelős kiadó: Salamon Gábor igazgató

Szerkesztették az Ökoturisztikai és Környezeti Nevelési Osztály munkatársai

Szöveg: Farkas Roland, Gáti Eszter

Fotó: ANP archívum, Fekete László

Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság
H-3758 Jósvafő, Tengersizem oldal 1.
Telefon: 48/506-000 Fax: 48/506-001
E-mail: info.anp@t-online.hu
www.anp.hu

TOURINFORM Aggtelek
Természetvédelmi és Turisztikai Információs Központ
3759 Aggtelek, Baradla oldal 3. Tel.: 48/503-000. Fax: 48/503-002
aggtelek@tourinform.hu

www.anp.hu
www.husk-cbc.eu
www.hungary-slovakia-cbc.eu

magyar

Bódva-völgyi tanösvény

**Partnerséget
építünk**

Európai Unió
Európai Regionális Fejlesztési Alap

A kiadvány tartalma nem feltétlenül képviseli az Európai Unió hivatalos álláspontját.

A Perkupáról induló időszakos tanösvény a Madárvonulás-kutató és Természetvédelmi Tábor ideje alatt (szept. 1-október 26.) látogatható.

Tanösvényünk célja a Bódva-völgy változatos életközösségeinek, jellegzetes fajainak és az itt zajló több évszázados gazdálkodás egymásba fonódásának bemutatása. A tanösvény kb. 2 km hosszú, megtételéhez – korosztálytól függően – 30-50 perc szükséges. Jelzése nincs.

1. Bódva-völgyi tanösvény

A Bódva-völgy Észak-Magyarország egyik jelentős ökológiai folyosója, vagyis olyan terület, amely természetes és természetközeli élőhelyek közötti biológiai kapcsolatot biztosít, ezzel elősegíti a fajok vándorlását, terjedését és ezáltal a biológiai sokféleség megőrzését. A Bódva-völgy természetes, természetközeli és agrár élőhelyek láncolata: a szántóföldek között foltokban a láprétek, kaszálók, holtmedrek és maga a Bódva bújik meg.

Az egykori élőhelyeket évszázadok óta az emberi tevékenység alakítja. A nedves réteket, elárasztott földeket többnyire lecsapolták, majd feltörték és szántóként hasznosították. A Bódva egykori kanyargós medrét kiegyenesítették, a kanyarokat levágták.

Árad a Bódva

2. Invázió növényfajok

Az invázió-(özön)-növények nem őshonos növényfajok, többnyire véletlen behurcolással vagy szándékos betelepítéssel jelennek meg egy adott területen. Ezek az agresszív terjedő fajok elszaporodásukkal hatalmas kiterjedésű egybefüggő állományokat alakíthatnak ki,

ezzel kiszorítják az eredeti növényfajokat, lerontják az élőhelyet, és sokszor a gazdálkodást is lehetetlenné teszik.

Az özönnövények által legveszélyeztetettebb területek a folyók és patakok árterei. Ha megjelennek az első állományok, azokat minél hamarabb el kell távolítani. A védekezés történhet fizikai módon (kaszálás, szárzúzás, egyelés, stb.) vagy kémiai módszerekkel (vegyyszerezés). A természetvédelmi szempontból értékesebb területeken kialakult nagyobb állományok irtását az Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság külön program keretében végzi.

Sokvirágú napraforgó

3. Gyertyános-tölgyes

A gyertyánostölgyesek a Bódva-völgyben csak az északias kitettséggű oldalakon és a szűkebb, „szurdokszerű” szakaszokon fordulnak elő. A társulás névadó fafajai a gyertyán és a kocsánytalan tölgy. Jellegzetes elegyfa a madárcseresznye, a korai juhar, a magas kőris és a nagylevelű hárs. Kora tavasszal

az aljnövényzetet hagymás-gumós növények sokasága jellemzi. A korhadó fatörzsekben sok cincér, szú és díszbogár lárvája fejlődik. Könnyen felismerhető erdőlakók a szarvasbogarak vagy a talajfelszín

Cuszka

gyors ragadozói, a futrinkák. Ugyancsak gyakran találkozhatunk a trágyát a talajba dolgozó tavasi ganéjtúróval.

Az erdő legfeltűnőbb állata a madarak. A vörösbegy a talajon, gyökerek közt, üregekben fészkel, és a talajon vagy a cserjeszintben táplálkozik. A fatörzsek lakói a cinegék, harkályok, a csuszka és a fakusz, amelyek odvakba raknak fészket. A lombkoronában laknak az erdei pintyek és a füzikék, akik a lombok között keresgélnek eleséget.

A gyertyános-tölgyes gazdag nagyvadakban. A csendes, figyelmesen járó ember találkozhat vaddisznóval, őzrel és szarvassal is.

4. A Bódva

A Bódva mentén helyenként kisebb nádas vagy gyékényes foltok alakulnak ki. Gyakori a vízi hídör, a mocsári nőszirm, a réti füzény. Helyenként a tavi lórom és a békakorsó levelei állnak ki a sekély vízből.

Sok gerinctelen állat lárvája a vízben fejlődik, míg a kifejlett állatok elhagyják a vizet, és gyakran attól egészen messzire is elkóborolhatnak. A víz alatt, kövek között találkozhatunk a kérészek és az álkérészek lárváival. A tegzesek lárvái jellegzetes házat építenek maguk köré apró kavicsokból, ágakból, törmelékből.

Kisasszony szitakötő

Jégmadár

A szitakötők lárvái a folyóvizek nagyévtágyú ragadozói: rovarlárvák mellett időnként ebihalat és halivadékot is fognak. A Bódva ezen szakaszán sokféle hal él. Jellemző a fejes domolykó, a szivárványos ökle, a sújtásos küsz, de a fokozottan védett Petényi-márna is meg-

található. A víz alatt vadászik zsákmányára a kockás sikló. A magaspartok üregeiben fészkel a jégmadár. Apró halakat fogyaszt, amelyekre a víz fölé benyúló ágakról vadászik.

5. Holtmeder

A Bódva-völgyi holtmedrek többsége emberi hatásra alakult ki, a nagyobb kanyarok át-vágásával. A feltöltődés mértékétől függően a holtmedrek szélét vagy nagyobb részét sásosok, gyékényesek és füzesek zárják körül. A mocsarasodó állóvizekben szép számmal találkozhatunk a nagy mocsárcsigával és a tányércsigával. Tegzesek és kérészek itt is előfordulnak, bár általában más fajok képviselik őket, mint a Bódvában. A holtmedrek gerinctelen ragadozói a csíkbogarak, a szitakötőlárvák és a víz tetején „korcsolyázó” molnárpóloskák. Ugyancsak a víz tetején élnek a jellegzetes mozgásukról elnevezett keringőbogarak.

Mocsári nőszirm

Zöld varangy

A holtmedrek a kétéltűek szaporodóhelyei. A pettyes göték és az unkák állandó lakók, a varangyok és az erdei béka viszont csak szaporodás idejére keresik fel a vizet. A füzek lecsüngő ágaira fonja tasakforma fészket a Bódva-völgyben ritka függőcinege.